

רש"י

(ב) **אשה כי תזריע** - אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף: **כי תזריע** - לרבות שאפילו ילדתו מחוי, שנמחה ונעשה כעין זרע, אמו טמאה לידה: **כימי נדת דותה תטמא** - כסדר כל טומאה האמורה בנדה מטמאה בטומאת לידה, ואפילו נפתח הקבר בלא דם: **דותה** - לשון דבר הזב מגופה. לשון אחר לשון מדוה וחולי, שאין אשה רואה דם שלא תחלה ראשה ואבריה כבדין עליה:

ויקרא פרק יב

(א) **וידבר יקוק אל משה לאמר**: (ב) **דבר אל בני ישראל לאמר אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה שבעת ימים כימי נדת דותה תטמא**:

שמות פרק ט

(א) **ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקלי כי יאמרו לא נראה אליך יקוק**: (ב) **ויאמר אלי יקוק** <מזה> מה זה בידך ויאמר מטה: (ג) **ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה ויהי לנחש ויגס משה מפניו**: (ד) **ויאמר יקוק אל משה שלח ידך ואחז בזנבו וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה ככפו**: (ה) **למען יאמינו כי נראה אליך יקוק אלהי אבתם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב**: (ו) **ויאמר יקוק לו עוד הבא נא ידך בחיקי ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת פשלג**: (ז) **ויאמר השב ידך אל חיקי וישב ידו אל חיקו ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו**:

רמב"י

(א) **ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי ולא ישמעו בקולי** - אותה שעה דבר משה שלא כהוגן, הקב"ה אמר לו ושמעו לקולך (לעיל ג יח), והוא אמר והן לא יאמינו לי, מיד השיבו הקב"ה בשיטתו ונתן לו אותות לפי דבריו. לשון ואלה שמות רבה שיאמינו בו הזקנים רק לא הזכיר שיאמינו העם, או שישמעו לקולו ואולי לא יאמינו בלב שלם. ואיננו נכון. אבל יתכן שנאמר כי ושמעו לקולך איננה הבטחה רק צוה, ושמעו לקולך כי ראוי להם שישמעו, ותבא אתה וזקני ישראל אל מלך מצרים. וכן ושמעו מצרים כי העלית בכחך ואמרו אל יושב הארץ (במדבר יד יג יד), ראוי שיהיה ככה, וכן בזאת תדע כי אני ה' (להלן ז יז), ראוי, לא מתקיים. וכן והאמינו לקול האות האחרון בפרשה הזאת (פסוק ח), ורבים כן: והנכון בעיני, כי ושמעו לקולך לבא עמך אל המלך ולאמר לו אלהי העברים נקרא עלינו, כי מה יפסידו. והנה השם הודיעו כי לא יתן אותם מלך מצרים להלוך, ולכן אמר משה והן לא יאמינו לי אחרי ראותם שלא יתן אותם פרעה להלוך ולא ישמעו עוד לקולי כלל, כי יאמרו לא נראה אליך ה', שאלו היית שליח השם לא ימרה פרעה את דברו. או שיאמרו לא נראה אליך השם הגדול במדת רחמים לעשות לנו אותות ומופתים כאשר אמרת כי אינך גדול מהאבות, ולכן לא שמע פרעה, שאלו פרעה היה מאמין בדבריך היינו יוצאים על כל פנים, ואין עונותינו מבדילים בינינו ובין הרחמים: (ג) **ויאמר השליכהו ארצה וישליכהו ארצה** - לא הבינותי למה עשה האותות למשה, כי מאמין היה משה שהקב"ה מדבר עמו. והראוי שיאמר המטה אשר בידך תשלך ארצה לפניהם והיה לנחש, וכן באות השני, כאשר אמר בשלישי ולקחת ממימי היאור (פסוק ט). ולכן נאמנו דברי רבותינו (שמו"ר ג טז) שהיה לו הראשון רמז שספר עליהן לשון הרע, והשני להענישו בו. וזה טעם וינס משה מפניו, כי פחד שמא יענש וינשכו הנחש. וכל אדם מתרחק מן המזיק לו אע"פ שידע שאם יהיה כן בחפץ השם אין מציל מידו. ואולי אע"פ שהודיעו (לעיל פסוקים יד טו) השם הגדול שבו נברא העולם ובו נהיה כל דבר, רצה להראותו כי בו יעשו אותות ומופתים בשנוי התולדות, למען יתחזק הענין בלבו של משה וידע באמת כי על ידו יעשו בעולם דברים מחודשים. ודי למשה בשני האותות, ולא היו שם מים, על כן צוהו שיעשה האות השלישי לעיני העם: (ה) **למען יאמינו כי נראה אליך** - פתרונו שיאמינו בעשותך כן לפניהם, ויקצר הכתוב בזה כי ידוע כי על מנת שיעשה כן לפניהם ויאמינו בו יראנו נפלאות:

רש"י

(ב) **מזה בידך** - לכך נכתב תיבה אחת, לדרוש מזה שבידך אתה חייב ללקות, שחשדת בכשרים. ופשוטו כאדם שאומר לחברו מודה אתה שזו שלפניך אבן היא. אומר לו הן. אמר לו הריני עושה אותה עץ: (ג) **ויהי לנחש** - רמז לו שסיפר לשון הרע על ישראל ותפש אומנותו של נחש: (ד) **ויחזק בו** - לשון אחיזה הוא, והרבה יש במקרא (בראשית יט טז) ויחזיקו האנשים בידו, (דברים כה יא) והחזיקה במבושיו, (שמואל א יז לה) והחזקתי בזקנו. כל לשון חזוק הדבוק לבי"ת, לשון אחיזה הוא: (ו) **מצרעת כשלג** - דרך צרעת להיות לבנה (ויקרא יג ד) אם בהרת לבנה היא. אף באות זה רמז שלשון הרע סיפר באומרו (פסוק א) לא יאמינו לי, לפיכך הלקהו בצרעת, כמו שלקתה מרים על לשון הרע: (ז) **ויוצאה מחיקו והנה שבה כבשרו** - מכאן שמדה טובה ממהרת לבא ממדת פורענות, שהרי בראשונה לא נאמר מחיקו:

דברים פרק כד

(ח) **השמר בנגע הצרעת לשמר מאד ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלויים פאשר צויתם תשמרו לעשות**: ט **זכור את אשר עשה יקוק אליך למרים בדרך בצאתכם ממצרים**:

רש"י

(ח) **השמר בנגע הצרעת** - שלא תתלוש סימני טומאה, ולא תקוף את הבהרת: **ככל אשר יורו אתכם** - אם להסגיר אם להחליט אם לטהר: (ט) **זכור את אשר עשה ה' אליך למרים** - אם באת להזהר שלא תלקה בצרעת, אל תספר לשון הרע. זכור העשוי למרים שדברה באחיה ולקתה בנגעים:

דברים פרק כח

(כז) יִכָּכֶה יִקְנֹק בְּשַׁחֲיוֹן מִצְרַיִם <ובעפלים>
 וּבִטְחָרִים וּבִגְרָב וּבְחָרֶס אֲשֶׁר לֹא תוּכַל לְהִרְפֹּא :
 (כח) יִכָּכֶה יִקְנֹק בְּשִׁנְעוֹן וּבְעֵרוֹן וּבְתַמְהוֹן
 לָבָב : ...
 (ס) וְהִשִּׁיב בָּךְ אֶת כָּל מַדּוּה מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִגְרֹת
 מִפְּנֵיהֶם וְדָבְקוּ בָּךְ :

רש"י

(ס) **אשר יגרת מפניהם** - מפני המכות כשהיו ישראל
 רואים מכות משונות הבאות על מצרים היו יראים מהם
 שלא יבואו גם עליהם, תדע שכן כתיב (שמות טו כו) אם
 שמוע וגוי כל המחלה אשר שמתני במצרים לא אשים
 עליך, אין מיראין את האדם אלא בדבר שהוא יגור
 ממנו :

מי השלוח לפרשת שמות

ויאמר משה מי אנכי כי אלך כו' וכי אוציא כו', היינו שהי' שאל שני דברים מי אנכי היינו
 שהיה מבקש מהש"י שיאיר לו, מפני מה הוא הנבחר לגאול יותר מכל ישראל, וכי אוציא
 היינו אמת כי יעבדו אותם בפרך והראוי שיגאלו רק אעפ"כ מהי', יהי' כשאוציאם הלא זאת
 בטח אין כוונת הש"י שיוטב להם רק בעוה"ז וע"ז השיבו הש"י, על השאלה מי אנכי השיב
 לו כי אהי' עמך, היינו מחמת שידעתך כי אינך נוטה לשום דבר מצדך, רק למה שאני שולח
 לך כי שם משה מורה ע"ז כי מן המים משיתיהו היינו שנפשט מכל חמדה והנאות עצמו
 ולא נמצא בו שום גאות ממה שהשכינה מדברת עמו, ועל שאלת וכי אוציא ששאל הלא אין
 כוונת הש"י להנאת עוה"ז, השיב לו בהוציאך כו' תעבדון אל אלקיי כו', היינו שאכניס
 אתכם תחת עולי כול תורה ויהי' לי עסק עמכם בדברים החיים וקיימים לעולמי עד, וזהו
 שאמר לו וזה לך האות כי אנכי שלחתיך ולא אמר לו כי אני, כי אות כי מורה על דבר
 הקיים לעולמי עד, כידוע :
 לך ואספת כו' ויען משה ויאמר והן לא יאמינו לי, אף שבטח משה כי יאמינו מאחר שהש"י
 שלחו ובוודאי יצליח, אך אמר כי לא יאות לשלוח הנשלך מהש"י שלא יהי' בידו כח
 להכריחם לשמוע אליו ולא שיבא אליהם בבקשה, ויאמר מזה בידך ויאמר מטה ויאמר
 השליכהו ארצה ויהי לנחש, כי מטה רומז על שורש החיים כדאיתא בגמ' עתידי' צדיקים
 שיחי' מתים שנאמר ואיש משענתו בידו, השליכהו ארצה ויהי לנחש, היינו שהראה לו שלא
 יצאו הדברים הללו משורש החיים רק הוא גוון הנראה לחיים ובשורש אין בו ממש כי ע"ז
 רומז נחש, כי הי' לך להבין שלא בידי לבות בני אדם להטותם כפי רצוני, אם שלחתי אותך
 הי' לך להאמין כי אשלח בלבם שיוכרחו לשמוע לך. וינס משה מפניו היינו שהבין טעותו,
 ויאמר לו שלח ידך ואחוז בזנבו היינו שתעיין בזה הדבר עצמו איך בא בלבך זה הרעיון
 לחשוב כי לא יאמינו לך, הלא זה עצמו ג"כ אינו רק ברצון הש"י, וכאן הראה לו שנמצא
 מקום לדבריו כי כן עלה במחשבה שאיזה פעמים יכשלו שלא יאמינו לו היינו במחלוקת
 קרח :